

United Nations
Nations Unies

International
Criminal Tribunal
for the former
Yugoslavia

Tribunal Pénal
International pour
l'ex-Yougoslavie

Međunarodni
krivični sud za
bivšu Jugoslaviju

Press Release . Communiqué de presse . Priopćenje za javnost

(Isključivo za medije. Nije službeni dokument.)

APPEALS CHAMBER

CHAMBRES D'APPEL

ŽALBENO VIJEĆE

Den Haag, 30. srpnja 2004.

CC/P.I.S./875-t

PRESUDA ŽALBENOG VIJEĆA U PREDMETU *TUŽILAC PROTIV TIHOMIRA BLAŠKIĆA*

• TIHOMIR BLAŠKIĆ OSUĐEN NA DEVET GODINA ZATVORA

U prilogu se nalazi sažetak presude Žalbenog vijeća, u sastavu: sudija Pocar (predsjedavajući), sudija Schomburg, sudija Mumba, sudija Güney i sudija Weinberg de Roca, kojeg je pročitao predsjedavajući sudac.

Sažetak presude

Žalbeno vijeće danas zasjeda kako bi izreklo presudu po žalbi u predmetu Tužilac protiv Tihomira Blaškića. Suđenje u ovom postupku započelo je 24. juna 1997. i Pretresno vijeće I ovog Suda izreklo je svoju Presudu 3. marta 2000. Žalilac Tihomir Blaškić uložio je svoju žalbu 17. marta 2000.

Ovaj predmet odnosi se na zločine počinjene tokom sukoba između Hrvatskog vijeća obrane i vojske bosanskih Muslimana u dolini Lašve u srednjoj Bosni u razdoblju od maja 1992. do januara 1994. Žalilac, Tihomir Blaškić, bio je zapovjednik oružanih snaga HVO-a u srednjoj Bosni u vrijeme kada su izvršeni predmetni zločini.

Pretresno vijeće je žalioocu izreklo osuđujuću presudu na temelju devetnaest točaka koje se navode u Drugoj izmijenjenoj optužnici za krivična djela do kojih je došlo u općinama Vitez, Busovača i Kiseljak. Te točke obuhvatale su kršenja članova 2, 3 i 5 Statuta Međunarodnog suda. Žalioocu je osuđujuća presuda izrečena na temelju člana 7(1) Statuta za izdavanje naređenja u vezi s predmetnim zločinima. Pretresno vijeće je u dispozitivu Presude osim toga izjavilo da "u svakom slučaju, on je, kao nadređeni, propustio da poduzme potrebne i razumne mjere kojima bi se spriječilo počinjenje zločina ili kaznili počinioci". Pretresno vijeće je stoga žalioocu izreklo osuđujuću presudu i po članu 7(3) Statuta. Pretresno vijeće je izreklo jedinstvenu zatvorsku kaznu u trajanju od 45 godina.

Slijedeći praksu Međunarodnog suda, neću čitati tekst Presude po žalbi, nego samo dispozitiv. Prije no što to učinim, prvo ću sažeti pitanja o kojima se rješavalo u žalbenom postupku te obrazloženja i zaključke Žalbenog vijeća kako biste vi, Tihomire Blaškiću, zajedno s javnošću, znali razloge za odluku Žalbenog vijeća. Naglašavam, međutim, da je ovo samo sažetak i da on ni na koji način ne predstavlja dio Presude Žalbenog vijeća. Jedini mjerodavan prikaz zaključaka Žalbenog vijeća jest u pisanoj verziji Presude koja će biti dostupna danas po završetku ove sjednice.

Zbog složenosti ove žalbe, sažetak Presude koji ću sada pročitati duži je od uobičajenih sažetaka.

Pitanje dodatnih dokaza

Za ovaj žalbeni postupak karakteristično je da je dostavljena ogromna količina dodatnih dokaza. Do toga je, između ostalog, došlo uslijed nedostatne saradnje Republike Hrvatske u to vrijeme i zbog zakašnjelog otvaranja arhiva Republike Hrvatske, što je učinjeno tek nakon smrti bivšeg predsjednika Franje Tuđmana 10. decembra 1999., a zbog čega se strane u ovom postupku tim materijalima nisu mogle koristiti tokom suđenja. Tokom žalbenog postupka žalilac je dostavio četiri podneska po pravilu

Internet address: <http://www.un.org/icty/index-b.html>

Outreach Programme

Churchillplein 1, 2517 JW The Hague. P.O. Box 13888, 2501 EW The Hague. Netherlands
Tel.: +31-70-512-5493 Fax: +31-70-512-5355

115 Pravilnika Međunarodnog suda. Tim podnescima on je tražio da se u spis uvrsti preko 8.000 stranica materijala kao dodatni dokazi. Prvi podnesak u vezi s dodatnim dokazima dostavljen je 19. januara 2001., a posljednji 12. maja 2003.

Nakon dostavljanja četvrtog i posljednjeg podneska po pravilu 115 žalioca i opozitnih materijala tužioca u vezi s tim podneskom, Žalbeno vijeće je 31. oktobra 2003. donijelo odluku u vezi s dodatnim dokazima. Vijeće je konstatovalo da u okolnostima ovog predmeta ne bi bilo opravdano predmet vratiti na ponovno suđenje. Odlučilo je u spis uvrstiti 108 dokumenata, te je slijedom toga nekoliko svjedoka saslušano u dokaznom postupku u okviru rasprave o žalbi, koja se odvijala od 8. do 11. decembra 2003., nakon čega je uslijedilo iznošenje završnih riječi od 16. do 17. decembra 2003.

Žalbeno vijeće je na propisan način razmotrilo izvedene dokaze, uključujući i dokaze iz spisa sa suđenja, dodatne dokaze koje je predočio žalilac i opozitne dokaze koje je izveo tužilac.

Osnove za žalbu

Žalilac Blaškić iznio je nekoliko osnova za žalbu u ovom predmetu. U vezi s mjerodavnim pravom, on navodi pravne greške u vezi s članovima 2, 5 i 7 Statuta. Osim toga, navodi i da mu je uskraćen redovni zakonski postupak, i temeljem Druge izmijenjene optužnice i kršenjima pravila 68. Što se tiče činjeničnih zaključaka Pretresnog vijeća, žalilac navodi da su počinjene greške u vezi s njegovom odgovornošću za zločine u Ahmićima, drugim dijelovima općine Vitez, u općini Busovača i u općini Kiseljak. Tvrdi da je došlo do činjeničnih grešaka i u odnosu na njegovu odgovornost za zločine u vezi sa zatočeničkim centrima. Žalilac se uz to žali i na presudu o kazni.

Standard preispitivanja

Žalbeno vijeće može razmatrati žalbe na osnovu greške u primjeni prava koja obara presudu pretresnog vijeća ili na osnovu činjenične greške zbog koje nije ostvarena pravda. Žalbeno vijeće je u ovom predmetu imalo razloga da razmotri standard preispitivanja po žalbi u odnosu na zaključke koje je osporila samo odbrana, budući da tužilac nije izjavio žalbu.

Ako Žalbeno vijeće utvrdi da navodna pravna greška proizlazi iz primjene pogrešnog pravnog standarda od strane pretresnog vijeća, tada Žalbeno vijeće ima pravo formulirati ispravni pravni standard i shodno tome revidirati relevantne zaključke pretresnog vijeća. Na taj način Žalbeno vijeće ne samo da ispravlja pravnu grešku već ispravni pravni standard primjenjuje, u nedostatku dodatnih dokaza, na dokaze iz spisa sa suđenja, te mora utvrditi da li se i ono uvjerilo van razumne sumnje u činjenični zaključak koji pobija odbrana prije no što isti bude potvrđen po žalbi.

Što se tiče činjeničnih grešaka, Žalbeno vijeće primjenjuje standard "razumnosti", odnosno, odgovara na pitanje da li je oglas o krivici zaključak do kojeg nijedan razumni presuditelj o činjenicama ne bi došao van razumne sumnje. Žalbeno vijeće ima na umu da prilikom utvrđivanja razumnosti zaključka pretresnog vijeća neće olako preinačiti činjenični zaključak do kojeg je došlo neko pretresno vijeće.

Žalbeno vijeće se slaže za zaključkom iznesenim u presudi Žalbenog vijeća u predmetu *Kupreškić*:

... Kada se Žalbeno vijeće uvjerilo da je Pretresno vijeće osudu donijelo na osnovu dokaza koje ne bi prihvatio nijedan razumni sud ili kada je ocjena dokaza bila "u potpunosti pogrešna", ono će preinačiti tu osudu budući da, u tim okolnostima, nijedan razumni sud ne bi se mogao uvjeriti van razumne sumnje da je ponašanje optuženog bilo kriminalno.

Žalbeno vijeće smatra da ne postoje razlozi za odstupanje od gorenavedenog standarda u odnosu na žalbene osnove koji se tiču čisto činjeničnih grešaka kada se u okviru žalbenog postupka nisu prihvatili dodatni dokazi. Taj će standard, dakle, u ovoj Presudi biti primijenjen ondje gdje to bude prikladno.

Kada se navode činjenične greške na osnovu dodatnih dokaza izvedenih u sklopu žalbenog postupka, pravilo 117 Pravilnika predviđa da će Žalbeno vijeće svoju presudu donijeti "na osnovu žalbenog spisa i dodatnih dokaza koji su pred njim izvedeni."

Žalbeno vijeće u predmetu Kupreškić uspostavilo je standard preispitivanja koji se primjenjuje u slučajevima kada su dodatni dokazi prihvaćeni u okviru žalbenog postupka, i ustvrdilo sljedeće:

... Test koji Žalbeno vijeće primjenjuje kada odlučuje o tome da li će potvrditi osnovu u slučajevima kada je prihvatilo dodatne dokaze je sljedeći: da li je žalilac pokazao da nijedan razumni sud ne bi došao do oglasa o krivici na osnovu dokaza izvedenim pred Pretresnim vijećem i dodatnih dokaza prihvaćenih u sklopu žalbenog postupka.

Standard preispitivanja koji je žalbeno vijeće primjenilo u tom kontekstu bio je sljedeći: da li bi se neki razumni presuditelj o činjenicama uvjerio van razumne sumnje u predmetni zaključak. U toj situaciji, Žalbeno vijeće u predmetu *Kupreškić* nije odlučivalo o tome da li bi se *ono* uvjerilo van razumne sumnje u taj zaključak, što zapravo nije ni moralo utvrđivati jer je rezultat u toj situaciji bio da nijedan razumni presuditelj o činjenicama ne bi donio oglas o krivici.

Pa ipak, ako bi u nekom predmetu rezultat bio taj da neki razumni presuditelj o činjenicama bi donio osuđujuću presudu van razumne sumnje, Žalbeno vijeće smatra da, u slučajevima kada je pred njim zadatak ocijenjivanja dokaza sa suđenja zajedno s dodatnim dokazima, a u nekim slučajevima u svjetlu novoformuliranog pravnog standarda, ono se mora, u interesu pravde, i samo uvjeriti van razumne sumnje u krivicu optuženog prije no što će potvrditi osudu po žalbi. Žalbeno vijeće naglašava da u tim slučajevima, ako bi primjenilo niži standard, tada ni na prvom stepenu ni na žalbi do oglasa o krivici na osnovu ukupnih dokaza u predmetu, ocijenjenih u svjetlu ispravnog pravnog standarda, nijedno vijeće ne bi došlo van razumne sumnje.

Ukratko, kada je Žalbeno vijeće pozvano da odlučuje o grešci u vezi s primjenom ispravnog pravnog standarda na činjenične zaključke i o navodnoj činjeničnoj grešci, i kada su dodatni dokazi prihvaćeni po žalbi, postoje dvije faze odlučivanja:

- (i) Žalbeno vijeće će primjeniti ispravni pravni standard na dokaze koji su dio spisa sa suđenja, te će odlučiti da li je i ono samo uvjereno van razumne sumnje u oglas o krivici, na osnovu spisa sa suđenja. Ukoliko nije uvjereno, tada u pravnom smislu nije potrebno stvar dalje razmatrati.
- (ii) Ako se, međutim, Žalbeno vijeće, primjenivši ispravni pravni standard na dokaze koji su dio spisa sa suđenja, i samo uvjeri van razumne sumnje u oglas o krivici, tada će pristupiti razmatranju toga da li je u oglasu o krivici i dalje uvjereno van razumne sumnje ako dokaze sa prvostepenog suđenja ocijeni zajedno sa dodatnim dokazima prihvaćenim po žalbi.

Ovaj pravni standard nadopunjuje pravni standard koji je koristilo Žalbeno vijeće u predmetu *Kupreškić*.

Iznijet ću sada s više pojedinosti zaključke Žalbenog vijeća u vezi sa svakom osnovom za žalbu.

1. Navodi o pravnim greškama u vezi s članom 7 Statuta

a) Član 7(1)

Žalilac osporava standarde iznesene u Prvostepenoj presudi u vezi s oblicima kažnjivog učešća na osnovi člana 7(1) Statuta.

Žaliocu nije izrečena osuđujuća presuda za planiranje ili poticanje na zločine. Pitanje koje se postavlja Žalbenom vijeću jest da li je standard za *mens rea* koji je niži od direktnog umišljaja primjenjiv na izdavanje naređenja prema članu 7(1) Statuta.

U ovom predmetu Pretresno vijeće je u paragrafu 474 Prvostepene presude formuliralo sljedeći standard. Citiram:

Svatko tko, naređujući neki čin, zna da pri tome postoji rizik da budu počinjena krivična djela i prihvaća taj rizik, pokazuje razinu namjere koja je dovoljna (eventualni umišljaj) [*le dol éventuel* u originalnom francuskom tekstu] da bi se ustanovila njegova odgovornost za naređivanje, planiranje ili poticanje na počinjenje tih zločina.

Iako je Pretresno vijeće navelo da je ovaj standard iz paragrafa 474 već objašnjen ranije u tekstu Prvostepene presude, kada se pregledaju prethodni paragrafi koji se odnose na pravne elemente člana 7, vidljivo je da Pretresno vijeće to zapravo nije učinilo. Standard koji se iznosi u paragrafu 474 formuliran je u drugim paragrafima Prvostepene presude, pri čemu se koriste drugačiji izrazi.

Nakon što je proučilo pristupe kako u nacionalnim sistemima, tako i u prethodnim predmetima na Međunarodnom sudu, Žalbeno vijeće smatra da formulacije Pretresnog vijeća u odnosu na element *mens rea* za izdavanje naređenja prema članu 7(1) Statuta nisu točne. Znanje da postoji bilo koji oblik rizika, ma kako malen bio, nije dovoljno za nametanje krivične odgovornosti za teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava. Pretresno vijeće nije preciziralo koji stepen rizika valja dokazati. Doista, čini se da bi prema standardima Pretresnog vijeća svaki vojni zapovjednik koji izdaje neko naređenje bio krivično odgovoran, budući da uvijek postoji mogućnost da dođe do kršenja.

Žalbeno vijeće konstatira da osoba koja naređuje da se nešto počini ili ne počini uz svijest da postoji znatna vjerovatnost da će prilikom izvršenja te zapovijedi biti počinjen neki zločin, ima traženi element *mens rea* za utvrđivanje odgovornosti prema članu 7(1) na osnovi izdavanja takvog naređenja. Izdavanje naređenja uz takvu svijest mora se smatrati prihvaćanjem tog zločina.

Žalilac osporava i zaključke Pretresnog vijeća u vezi s nužnim elementima *actus reus* i *mens rea* za pomaganje i podržavanje. U ovom slučaju, Pretresno vijeće je ispravno slijedilo standard izložen u Prvostepenoj presudi u predmetu *Furundžija* u vezi s elementom *actus reus* za pomaganje i podržavanje.

Što se tiče elementa *mens rea* pomagača i podržavaoca, Pretresno vijeće je bilo mišljenja da, uz znanje da njegova djela pomažu izvršenje zločina, pomagač i podržavalac mora imati i namjeru da pruži pomoć ili – što je minimalni uvjet – mora prihvatiti da bi takva pomoć mogla biti moguća i predvidiva posljedica njegovog ponašanja. Kao što se navodi u Drugostepenoj presudi u predmetu *Vasiljević*, znanje pomagača i podržavaoca da njegova djela pomažu izvršenje zločina glavnog počinioca dovoljno je za nužni element *mens rea* za taj vid sudioništva. Pretresno vijeće je s tim u vezi pogriješilo.

Žalbeno vijeće stoga konstatira da je Pretresno vijeće bilo djelomično u pravu i da je djelomično pogriješilo kada je iznijelo pravne uvjete nužne za pomaganje i podržavanje. Međutim, Pretresno vijeće nije smatralo da je žalilac odgovoran za pomaganje i podržavanje predmetnih zločina. Osim toga, Žalbeno vijeće smatra da je o ovom obliku sudioništva u nedovoljnoj mjeri raspravljano u žalbenom postupku i da nije na pravičan način obuhvaćen Drugom izmijenjenom optužnicom, te odbija dodatno razmatrati taj oblik sudioništva.

b) Član 7(3)

Žalilac tvrdi da je Pretresno vijeće pogriješilo u interpretaciji nužnog stepena znanja prema članu 7(3). U vezi s ovim uvjetom za zapovjednike, Pretresno vijeće "smatra ... da njih njihova uloga obavezuje da stalno budu informirani o načinu na koji njihovi podređeni izvršavaju njima povjerene zadatke i da s tim u vezi poduzmu potrebne mjere".

Žalbeno vijeće smatra da je u Drugostepenoj presudi u predmetu *Čelebići* to pitanje riješeno, i da će nadređeni biti krivično odgovoran u skladu s načelom odgovornosti nadređenog samo onda ako su mu bile dostupne informacije koje bi ga upozorile na krivična djela koja su izvršili njegovi podređeni. Međutim, zanemarivanje obaveze da se prikupe takve informacije ne predstavlja posebno krivično djelo prema članu 7(3). Nadređeni stoga neće biti odgovoran za takve propuste, nego samo za propust da poduzme nužne i razumne mjere da spriječi ili kazni. Interpretacija ovog standarda od strane Pretresnog vijeća nije u skladu s praksom Žalbenog vijeća i po toj osnovi se ispravlja.

Žalilac se u Optužnici tereti i po članu 7(1) i po članu 7(3) Statuta. Na osnovi zaključaka koje je Pretresno vijeće izvelo u odnosu na određene događaje te s obzirom na dispozitiv, jasno je da je Pretresno vijeće meritume predmeta razmatralo u smislu i člana 7(1) i člana 7(3) u odnosu na te događaje.

Međutim, Žalbena vijeće mora izraziti zabrinutost u vezi s dispozitivom Prvostepene presude u kojem Pretresno vijeće, nakon što je utvrdilo krivicu žalioca za *izdavanje naređenja* za progon i za *počinjenje* drugih krivičnih djela na temelju istih činjeničnih zaključaka, konstatira nadalje da je, u svakom slučaju, on kao zapovjednik propustio poduzeti razumne i nužne mjere kojima bi se spriječili ti zločini ili koje bi dovele do kažnjavanja njihovih počinilaca. Ta konstatacija, koja se poziva na odgovornost po členu 7(3), ukazuje na usporedne osude po členu 7(1) i členu 7(3) Statuta, što je u suprotnosti sa točnim stajalištem iznijetim u paragrafu 337 Prvostepene presude, u kojem stoji:

Bilo bi nelogično nekog komandanta smatrati krivično odgovornim zato što je planirao, podsticao ili naredio počinjenje krivičnih djela, a istovremeno ga teretiti što ih nije spriječio ili kaznio. Međutim, kako tvrdi optužba, propust da se kazne prošla krivična djela, koji povlači odgovornost komandanta po členu 7(3) može, pod uslovom da su ispunjeni uvjeti za objektivni i subjektivni element, povlačiti odgovornost komandanta po členu 7(1) Statuta, bilo na osnovu pomaganja i podržavanja, bilo na osnovu podsticanja na kasnije počinjenje *novih* krivičnih djela.

Odredbe člana 7(1) i člana 7(3) Statuta podrazumijevaju jasne kategorije krivične odgovornosti. Nije primjereno izreći osuđujuću presudu i po členu 7(1) i po členu 7(3) Statuta u odnosu na jednu konkretnu točku. Kada se za odgovornost tereti i po členu 7(1) i po členu 7(3) u istoj točki i kada su pravni uvjeti koji se odnose na obje te osnove odgovornosti ispunjeni, Pretresno vijeće osuđujuću presudu treba izreći samo na temelju člana 7(1), a nadređeni položaj optuženog uzeti u obzir kao otežavajući faktor prilikom odmjeravanja kazne.

Žalbena vijeće stoga smatra da usporedne osude po členu 7(1) i členu 7(3) Statuta u odnosu na iste točke, koje se zasnivaju na istim činjenicama, kao što slijedi iz dispozitiva Prvostepene presude, predstavljaju pravnu grešku koja u tom smislu obesnažuje Prvostepenu presudu. Osim toga, Pretresno vijeće nije donijelo nikakve činjenične zaključke na temelju člana 7(3) Statuta, pa Žalbena vijeće taj vid odgovornosti nije uzelo u obzir, usprkos općenitoj izjavi u vezi s odgovornošću po členu 7(3) u dispozitivu Prvostepene presude.

2. Navodi o pravnim greškama u vezi s članom 5 Statuta

Žalilac tvrdi da je Pretresno vijeće počinilo nekoliko značajnih grešaka tumačeći i primjenjujući pravne uvjete člana 5, zločini protiv čovječnosti. Ova osnova za žalbu sastoji se od nekoliko elemenata.

Što se tiče uvjeta rasprostranjenog ili sistematskog napada, Žalbena vijeće je razmotrilo objašnjenje Pretresnog vijeća u vezi s tim elementom zločina protiv čovječnosti i zaključuje da je Pretresno vijeće ovaj element analiziralo na ispravan način.

Što se tiče uvjeta da napad bude usmjeren protiv civilnog stanovništva, relevantan uvjet iznosi se u Drugostepenoj presudi u predmetu *Kunarac*: zločin protiv čovječnosti karakterizira i status žrtve kao civila i razmjer izvršenog napada ili stepen uključene organizacije.

Prilikom definiranja opsega termina "civilno stanovništvo", Žalbena vijeće smatra da prisutnost, među stanovništvom, pripadnika grupa otpora ili bivših boraca koji su položili oružje ne mijenja civilni karakter tog stanovništva. Pretresno vijeće je s tim u vezi bilo u pravu. Međutim, Pretresno vijeće je djelomično pogriješilo u karakterizaciji civilnog stanovništva i civila prema členu 5 kada je konstatiralo da se specifična situacija žrtve u vrijeme kada su zločini izvršeni mora uzeti u obzir prilikom utvrđivanja njegovog civilnog statusa. Specifična situacija žrtve u vrijeme izvršenja zločina ne mora odrediti njezin civilni ili ne-civilni status. Ako je žrtva doista pripadnik neke oružane organizacije, činjenica da ona nije naoružana ili da se ne bori u vrijeme izvršenja krivičnih djela njoj ne daje status civila.

Što se tiče uvjeta da djela optuženog i sam napad moraju biti izvršeni u skladu s prethodno formuliranom kažnjivom politikom ili planom, Žalbena vijeće ponavlja ono što je rečeno u predmetu *Kunarac*, odnosno da plan ili politika nisu pravni elementi zločina protiv čovječnosti, iako u dokaznom smislu mogu biti relevantni za dokazivanje da je neki napad bio usmjeren protiv civilnog stanovništva i da je bio rasprostranjen ili sistematski. Prvostepena presuda po tom pravnom pitanju nije jasna.

Što se tiče uvjeta da optuženi zna da su njegova djela činila dio šireg kažnjivog napada, Žalbena vijeće smatra da je element *mens rea* za zločine protiv čovječnosti zadovoljen kada optuženi ima traženu namjeru da izvrši krivično djelo ili djela koja su osnova terećenja i kada zna da postoji napad na civilno stanovništvo, kao i to da njegova djela čine dio tog napada. Kao što se iznosi u Drugostepenoj presudi, Žalbena vijeće konstatira da je Pretresno vijeće djelomično pogriješilo prilikom formuliranja elementa *mens rea* primjenjivog na zločine protiv čovječnosti.

Što se tiče elementa *actus reus* za progone kao zločin protiv čovječnosti, Žalbena vijeće je mišljenja da su progoni kao zločin protiv čovječnosti već definirani u praksi Međunarodnog suda. Prvostepena presuda, međutim, iznosi definiciju progona koja element *actus reus* karakterizira kao obuhvatno narušavanje temeljnih ljudskih prava. Ta analiza je propustila procijeniti da li djela u osnovi predstavljaju progon kao zločin protiv čovječnosti prema međunarodnom običajnom pravu. Pretresno vijeće je s tim u vezi pogriješilo.

Kao što se navodi u Drugostepenoj presudi, Žalbena vijeće je razmotrilo svaki tip ponašanja kojim se bavilo Pretresno vijeće. To su: lišavanje života (ili ubojstvo) i nanošenje teških ozljeda; uništavanje i pljačka imovine; deportacije, prisilno premještanje i raseljavanje, nehumano postupanje sa civilima; te napadi na gradove, mjesta i sela.

U zaključku, Žalbena vijeće smatra da iz analize Pretresnog vijeća koja se tiče mjerodavnog prava u vezi s progonima očigledno slijedi da Vijeće nije razmatralo uvjet da djela progona moraju biti jednake težine ili ozbiljnosti kao i druga djela pobrojana u članu 5 Statuta. Žalbena vijeće primjećuje da nije dovoljno da su djela u osnovi počinjena s diskriminatornom namjerom i da je Pretresno vijeće s tim u vezi pogriješilo.

Što se tiče elementa *mens rea* za progon kao zločin protiv čovječnosti, Žalbena vijeće naglašava da ne postoji pravni uvjet da akter posjeduje "namjeru za progon" povrh diskriminatorne namjere za progon. Žalbena vijeće također naglašava da je za element *mens rea* izvršioca djela progona nužan dokaz o postojanju posebne namjere da se diskriminira na političkim, rasnim ili vjerskim osnovama. Pretresno vijeće je bilo u pravu kada je iznijelo stav da je *mens rea* za progone "posebna namjera da se naškodi ljudskoj osobi kao pripadniku određene zajednice ili grupe".

Kao drugo, Žalbena vijeće je svjesno toga da je prilikom iznošenja svojih činjeničnih zaključaka u vezi s izdavanjem naređenja za krivična djela po članu 7(1) Statuta, Pretresno vijeće često koristilo formulacije poput "riskirao" ili "namjerno se izlagao riziku". Žalbena vijeće je već objasnilo element *mens rea* primjenjiv za izdavanje naređenja u vezi sa zločinom u odsustvu direktnog umišljaja. Stoga, osoba koja naredi neki čin uz svijest da je vrlo vjerojatno da će, prilikom izvršenja te zapovijedi, biti počinjeni progoni kao zločin protiv čovječnosti može biti odgovorna po članu 7(1) za zločin progona. Izdavanje naređenja uz takvu svijest mora se smatrati prihvatanjem tog zločina.

3. Navodi o greškama u primjeni prava iz člana 2 Statuta

Krivična djela predviđena članom 2 Statuta moraju biti počinjena na štetu osoba ili imovine zaštićenih odredbama Ženevskih konvencija. Član 4(1) Četvrte Ženevske konvencije zaštićene osobe definira kao "osobe koje se, u slučaju sukoba ili okupacije, u bilo kojem trenutku i na bilo koji način nađu u rukama strane u sukobu ili okupacijske sile čiji nisu državljani". Žalbena vijeće koje je sudilo u predmetu *Tadić* zaključilo je da je svrha te odredbe pružiti najveću moguću zaštitu civilima, te da bi se član 4 primjenjivao čak i kada bi u okolnostima dotičnog predmeta počinio i žrtve valjalo smatrati nosiocima istog državljanstva.

Primijenivši ista načela na sukob između bosanskih Hrvata i bosanskih Muslimana, Žalbena vijeće koje je sudilo u predmetu *Aleksovski* izvelo je sljedeći zaključak: budući da je zbog umiješanosti Hrvatske taj sukob bio međunarodnog karaktera, žrtve – bosanski Muslimani – bili su u rukama strane u sukobu, odnosno Hrvatske, čiji državljani nisu bili, što znači da se može primijeniti član 4 Četvrte Ženevske konvencije. Navedena načela potvrdilo je i dodatno razradilo Žalbena vijeće u predmetu *Čelebići* kada je razmatralo njihove implikacije na slučaj bosanskih Srba zatočenih od strane bosanskih Muslimana.

Žalbeno vijeće smatra neutemeljenom tvrdnju žalioaca da se bosanski Hrvati, ako bi se na njih primijenio "test pripadnosti", ne bi mogli kvalificirati za status zaštićenih osoba *vis-à-vis* bosanskih Muslimana - zarobljivača. Žalbeno vijeće zaključuje da nema merituma ni u tvrdnji žalioaca da se između tekućeg predmeta i predmeta *Tadić* i *Čelebići* može napraviti razlika na osnovu toga što su se bosanski Srbi, za razliku od bosanskih Hrvata, pokušali odcijepiti od Bosne i Hercegovine.

Argumente da se žrtve moraju isključiti iz kategorije "zaštićenih osoba" ako se primijeni striktno tumačenje teksta člana 4 Četvrte Ženevske konvencije Žalbeno vijeće je već odbacilo. Žalbeno vijeće se, stoga, uvjerilo da načelo legaliteta u ovom slučaju nije prekršeno. Žalbeno vijeće smatra da u tom smislu Pretresno vijeće nije pogriješilo.

Žalilac dalje tvrdi da se uvjet za primjenu režima "zaštićenih osoba" temelji na članu 4(2) Četvrte Ženevske konvencije, koji predviđa da se "državljeni države suučesnice u ratu ne smatraju zaštićenim osobama dokle god država čiji su državljani ima redovito diplomatsko predstavništvo u državi u čijim se rukama nalaze".

Žalbeno vijeće smatra da je evidentno, kako iz teksta člana 4(2) Četvrte Ženevske konvencije, tako iz popratnog Komentara, da član 4(2) može biti mjerodavan samo ako se pokaže, prvo, da su dotične države bile saveznice i, drugo, da su međusobno imale *stvarna* i *efikasna* diplomatska predstavništva. Države Hrvatska i Bosna i Hercegovina bile su u sukobu jedna s drugom. Ta činjenica, sama po sebi, pokazuje da one nisu bile države suučesnice u ratu u smislu člana 4(2). Ta žalbena osnova je stoga neodrživa.

4. Navodi o greškama u vezi s uskraćivanjem redovnog zakonskog postupka

Žalilac tvrdi da mu je nepravično uskraćeno pravo na pravično suđenje iz člana 21 Statuta Međunarodnog suda, i to na dva glavna načina: a) suđenje je vođeno i osuda donesena na temelju "fatalno neprecizne" optužnice, i b) tužilac nije ispunio svoje obaveze objelodanjivanja u odnosu na oslobađajući dokazni materijal iz pravila 68 Pravilnika. Žalilac tvrdi da mu je time bilo uskraćeno pravo na redovan zakonski postupak i bitno narušena mogućnost da pripremi i prezentira svoju obranu.

a) _____ Nepreciznost optužnice

Dana 21. novembra 1996., prvobitna optužnica je izmijenjena tako da je žalilac optužen u 19 tačaka optužnice. Dana 4. aprila 1997., Pretresno vijeće je uvažilo žaliočev prigovor na izmijenjenu optužnicu i naredilo tužiocu da dodatno izmijeni optužnicu. Tužilac je podnio Drugu izmijenjenu optužnicu 25. aprila 1997. Žalilac je uložio prigovor i na Drugu izmijenjenu optužnicu, a Pretresno vijeće je 10. juna 1997. donijelo drugu odluku kojom je utvrdilo da je Druga izmijenjena optužnica manjkava, ali je ipak odlučilo početi sa suđenjem ne naredivši prethodno tužiocu da izmijeni i Drugu izmijenjenu optužnicu.

Budući da je žalilac ovaj problem u dva navrata iznio pred Pretresno vijeće, te s obzirom na to da je od Pretresnog vijeća dobio konkretna uvjerenja da se Pretresno vijeće *neće libiti* da na suđenju izvuče pravne konsekvence eventualnog djelomičnog ili potpunog propusta od strane tužioaca da ispuni svoje obaveze, i to u onoj mjeri u kojoj takvo ponašanje ne bude omogućilo optuženom da pripremi svoju obranu, Žalbeno vijeće smatra da je žalilac imao pravo pretpostavljati da će se Pretresno vijeće držati svojeg prvobitnog obećanja, te zaključuje da se žalilac nije odrekao svojeg prava da preciznost optužnice osporava u okviru žalbenog postupka.

Analiziravši Drugu izmijenjenu optužnicu u skladu s principima optuživanja kako su navedeni u ovoj Presudi, Žalbeno vijeće nalazi da u Drugoj izmijenjenoj optužnici materijalne činjenice nisu navedene s dovoljnom preciznošću, te zaključuje da Druga izmijenjena optužnica nije bila sastavljena u skladu s principima optuživanja iznesenim u ovoj Presudi.

Žalbeno vijeće je, međutim, pregledalo spis sa suđenja i ustanovilo da je tužilac na suđenju ipak jasno žalioocu prezentirao potrebne informacije kako bi ga obavijestio o prirodi optužbi protiv njega. Žalbeno vijeće zaključuje da manjkavosti Druge izmijenjene optužnice nisu onemogućile žalioaca u pripremi obrane i time suđenje učinili nepravičnim. Žalbeno vijeće, stoga, odbija taj aspekt ove žalbene osnove.

b) Navodi o kršenjima u vezi s pravilom 68 Pravilnika

Žalilac tvrdi da je tužilac prekršio pravilo 68 Pravilnika zato što nije objelodano dokazne predmete 2, 16 i 25 iz Drugog podneska po pravilu 115, i dokazni predmet H1.

Žalbeno vijeće zaključuje da tužilac u vezi s dokaznim predmetom 2 nije prekršio pravilo 68. Što se tiče dokaznih predmeta 16 i 25, Žalbeno vijeće zaključuje da žalilac nije bitno oštećen. U pogledu dokaznog predmeta H1, Žalbeno vijeće smatra da propust tužioca da ga objelodani predstavlja povredu obaveza koje on ima po pravila 68. No usporokos tome, budući da je žalilac imao prilike saslušati svjedoka Watkinsa u okviru dokaznog postupka o žalbi, Žalbeno vijeće zaključuje da je šteta nanescna žalioeu ispravljena.

Na temelju iznesenog, bez obzira što smatra da tužilac jeste prekršio pravilo 68, budući da žalioeu u ovom slučaju nije nanescna bitna šteta, Žalbeno vijeće odbija ovaj aspekt žalbe.

5. Navodi o greškama u vezi s odgovornošću žalioea za zločine počinjene na području Ahmića

Žaliočeva odgovornost po članu 7(1)

Pretno vijeće je osudilo žalioea po članu 7(1) za zločine usmjerene na bosansko-muslimansko civilno stanovništvo, a koji su izvršeni kao posljedica njegovog *naređenja* Viteškoj brigadi, brigadi "Nikola Šubić Zrinski", 4. bojni Vojne policije, "Džokerima", "Vitezovima" i "Domobranima" da izvrše ofanzivni napad na Ahmiće i susjedna sela. Žalbeno vijeće smatra da je žalilac osuđen po članu 7(1) na osnovi sljedećih činjenica koje je utvrdilo Pretresno vijeće: a) napad je bio organiziran i planiran na najvišoj razini vojne hijerarhije, a za cilj je imao muslimansko civilno stanovništvo Ahmića; b) u napadu su sudjelovali Vojna policija, "Džokeri", "Domobrani" i redovne formacije HVO-a (uključujući i Vitešku brigadu), a nije bilo nikakvih vojnih ciljeva koji bi napad opravdali; c) žalilac je tokom predmetnog perioda imao "zapovjednu vlast" nad Viteškom brigadom, "Domobranima", 4. bojnou Vojne policije i "Džokerima".

Pretresno vijeće je u prilog osudi žalioea na osnovu člana 7(1) Statuta zaključilo da dokazni predmet D269 "vrlo jasno" predstavlja naređenje za napad upućeno Viteškoj brigadi, 4. bojni Vojne policije, snagama brigade "Nikola Šubić Zrinski" i civilne policije, a za koje je Pretresno vijeće konstatalo da su na terenu prepoznate kao jedinice koje su vodile napad.

Žalbeno vijeće smatra da se ocjena Pretresnog vijeća koja se tiče dokaznog predmeta D269 – kako je navedena u presudi Pretresnog vijeća – bitno razlikuje od ocjene do koje je pregledom tog dokumenta došlo Žalbeno vijeće. Žalbeno vijeće smatra da je ocjena Pretresnog vijeća u potpunosti pogrešna.

Žalbeno vijeće smatra da dokazi izvedeni na suđenju ne podržavaju zaključak Pretresnog vijeća da se snage ABiH nisu spremale za borbe u području Ahmića. Osim toga, Žalbeno vijeće primjećuje da dodatni dokazi prihvaćeni u žalbenou postupku pokazuju da su muslimanske vojne snage bile prisutne u Ahmićima i da je žalilac imao razloga da vjeruje da ABiH namjerava krenuti u napad na pravcu Ahmići-Šantići-Dubravica. Žalbeno vijeće stoga smatra da je žalilac imao vojno opravdanje za izdavanje D269.

Analiziravši način na koji je Pretresno vijeće protumačilo D269, te na osnovi relevantnih dokaza koji su Pretresnou vijeću stajali na raspolaganju, Žalbeno vijeće zaključuje da ni jedan razumni presuditelj o činjenicama ne bi došao do zaključka da je naređenje D269 izdano "sa jasnom namjerou da se poćini masakr" ili da je dovelo do zločina poćinjenih u Ahmićima 16. aprila 1993.

Pretresno vijeće je utvrdilo da su, osim Vojne policije i "Džokera", u borbama na području Ahmića 16. aprila 1993. sudjelovale i redovne jedinice HVO-a, poglavito Viteška brigada, te je zaključilo da izvršni zloćini nisu bili djelo samo Vojne policije, već da se mogu pripisati i redovnim jedinicama HVO-a, naroćito Viteškoj brigadi i "Domobranima".

Žalbeno vijeće smatra da zaključak da su Viteška brigada i "Domobrani" sudjelovali u poćinjenju zloćina tokou napada na Ahmiće i susjedna sela, s obzirom na spis sa suđenja, poćiva na krhkou osnovi. Žalbeno vijeće naglašava da su dodatni dokazi prihvaćeni u okviru žalbenou postupka

pomenuti zaključak učinili neodrživim, što upućuje na konstataciju da su zločine 16. aprila 1993. na području Ahmića počinili "Džokeri" i 4. bojna Vojne policije. Iz tih razloga, Žalbeno vijeće smatra da se zaključak Pretresnog vijeća da se zločini počinjeni u Ahmićima "mogu također pripisati redovnim jedinicama HVO-a, naročino *Viteškoj* brigadi i Domobranima", ne može održati u žalbenom postupku.

Žalbeno vijeće smatra da neki od dokumenata koji su kao dodatni dokazni prihvaćeni u okviru žalbenog postupka idu u prilog tvrdnji da su zločine na području Ahmića 16. aprila 1993. počinili pripadnici 4. bojne Vojne policije i "Džokera", te da se u njima navode druge osobe kao odgovorne za planiranje i naređivanje masakra.

Pretresno vijeće je zaključilo da je žalilac, budući da je znao da su neki od pripadnika angažirani za napad na Ahmiće prethodno sudjelovali u kažnjivim radnjama protiv pripadnika muslimanskog naroda Bosne ili da je među njima bilo kriminalaca, kad im je izdao naređenje za napad na Ahmiće u skladu sa D269, namjerno preuzeo rizik počinjenja zločina protiv muslimanskog civilnog stanovništva u Ahmićima i njihove imovine.

Žalbeno vijeće je obrazložilo element *mens rea* koji se u odsutnosti direktne namjere primjenjuje u slučaju naređivanja da se počini zločin u smislu člana 7(1) Statuta. Pretresno vijeće nije primijenilo taj standard u odnosu na osudu izrečenu žaliocu u skladu sa članom 7(1) Statuta.

Analiza dokaza na koje se oslonilo Pretresno vijeće podržava zaključak da su poduzimane konkretne mjere u cilju suzbijanja kažnjivih radnji i uklanjanja kriminalnih elemenata nakon što su isti identificirani. Žalbeno vijeće smatra da naređenja i izvještaji na koje se oslanjalo Pretresno vijeće ne predstavljaju dokaz dovoljan da ispuni pravne kriterije koje je formuliralo Žalbeno vijeće.

Žalbeno vijeće se stoga nije uvjerilo da relevantni dokazi izvedeni na suđenju, kada budu ocijenjeni zajedno s dodatnim dokazima prihvaćenim u žalbenom postupku, pokazuju van razumne sumnje da je žalilac odgovoran po članu 7(1) Statuta zato što je naredio da se počine zločini u Ahmićima i susjednim selima 16. aprila 1993.

Odgovornost žalioca po članu 7(3)

Žalbeno vijeće smatra da je Pretresno vijeće, osim što ga je oglasilo krivim po članu 7(1), žalioca također osudilo po članu 7(3) Statuta za zapovjednu krivičnu odgovornost.

Žalbeno vijeće zaključuje da bi, na osnovi relevantnih dokaza pred Pretresnim vijećem, a naročito činjenice da žalilac nije sporio da su pripadnici Vojne policije njemu mogli biti pretpočinjeni za *ad hoc* zadatke u skladu s konkretnim zahtjevima, razuman presuditelj o činjenicama mogao doći do zaključka, kao što je to učinilo Pretresno vijeće, da je žalilac imao "zapovjednu vlast" nad Vojnom policijom.

Žalbeno vijeće je razmatralo da li se i ono, u svjetlu zajedničke ocjene dokaza sa suđenja i dodatnih dokaza prihvaćenih u žalbenom postupku, uvjerilo van razumne sumnje u to da li je žalilac imao ili nije efektivnu kontrolu nad Vojnom policijom.

Žalbeno vijeće smatra da dokazi prihvaćeni u okviru žalbenog postupka: a) pokazuju da su pripadnici Vojne policije bili umiješani u kažnjive radnje; b) ukazuju na to da je Vojna policija uživala zaštitu drugih i često postupala po naređenjima drugih; i c) podupiru zaključak da pripadnici Vojne policije nisu priznavali vlast žalioca i da se njegova naređenja nisu izvršavala. Žalbeno vijeće je u žalbenom postupku također saslušalo dokaze koji otkrivaju to da jedinicama Vojne policije, uključujući "Džokere", žalilac nije zapovijedao *de facto*.

Žalbeno vijeće zaključuje da je Pretresno vijeće pogriješilo u svojoj interpretaciji subjektivnog elementa "imao razloga da zna". Žalbeno vijeće je analiziralo dokazni materijal na koji se oslonilo Pretresno vijeće kad je zaključilo da je žalilac znao da su zločini počinjeni ili da će biti počinjeni i ustanovilo da nema dokaza da je žalilac *posjedovao informacije* koje su ga upućivale na to da su njemu podređeni pripadnici 16. aprila 1993. počinili zločine na području Ahmića. Nadalje, dodatni dokazi prihvaćeni u okviru žalbenog postupka idu u prilog argumentu žalioca da on nije imao razloga da

vjeruje da da su u sklopu vojnog sukoba koji se u to vrijeme odvijao između HVO-a i ABiH počinjeni zločini.

Žalbeno vijeće smatra da dokazi sa suđenja, ocijenjeni zajedno s dodatnim dokazima prihvaćenim u žalbenom postupku, pokazuju da je žalilac u granicama svojih realnih mogućnosti poduzeo razumne mjere da prijavi počinjene zločine i podržavaju zaključak da je žalilac tražio da se provede istraga o zločinima počinjenim u Ahmićima, da je tu istragu preuzeo SIS u Mostaru, da on nije obaviješten o rezultatima istrage i da mu imena počinitelja nisu objelodanjena.

Iz navedenih razloga, te razmotrivši pravne uvjete za postojanje odgovornosti po članu 7(3) Statuta, Žalbeno vijeće zaključuje da žalilac nije imao efektivnu kontrolu nad vojnim jedinicama odgovornim za zločine počinjene na području Ahmića 16. aprila 1993. u smislu stvarne mogućnosti da spriječi ili kazni kažnjivo ponašanje, pa stoga nisu ispunjeni konstitutivni elementi zapovjedne odgovornosti. Žalbeno vijeće se stoga nije uvjerilo da dokazi izvedeni na suđenju, ocijenjeni zajedno sa dodatnim dokazima prihvaćenim u žalbenom postupku, pokazuju van razumne sumnje da je žalilac odgovoran po članu 7(3) Statuta zato što nije spriječio zločine počinjene na području Ahmića 16. aprila 1993. ili kaznio počinioce.

6. Navodi o greškama u vezi s odgovornošću žalioca za zločine u drugim dijelovima općine Vitez

Glavni argument žalioca je da je Pretresno vijeće pogriješilo kad je zločine počinjene u vezi vojnom akcijom u općini Vitez pripisalo žaliocu kao jednom od viših oficira HVO-a u tom području. S druge strane, žalilac nikada nije sporio da je, općenito uzevši, *de jure* imao ovlasti da zapovijeda redovnim jedinicama HVO-a u srednjoj Bosni ili da je 1993. u općini Vitez naredio neke vojne akcije.

Zaključak da je žalilac kriv zato što je određene zločine naredio, što neke nije spriječio ili kaznio počinioce nakon što su zločini počinjeni ne može se održati na jednoj jedinoj osnovi, to jest na činjenici da je *de jure* bio zapovjednik počinioćima, kao što je to utvrdilo Pretresno vijeće. Drugo, Žalbeno vijeće smatra je u kontekstu ovog oružanog sukoba – sukoba koji je već neko vrijeme trajao i u koji su bile umiješane obje strane – pitanje koja je strana *započela* sukob irelevantno kod utvrđivanja prirode akcija koje su tokom tog sukoba vođene. Ono što zanima Međunarodni sud jest utvrditi da li su tokom sukoba počinjeni zločini i tko je te zločine počinio.

a) Odgovornost žalioca po članu 7(1) Statuta

U pogledu napada na grad Vitez 16. aprila 1993., Žalbeno vijeće prihvaća da bi neki razumni presuditelj o činjenicama mogao doći do zaključka do kojeg je došlo Pretresno vijeće da je napad na jedinice ABiH koje su bile u gradu Vitezu bio protupravan.

Pa ipak, u svjetlu dodatnih dokaza, Žalbeno vijeće ne smatra da je van razumne sumnje dokazano da je napad bio usmjeren na neku civilnu metu ili da je za cilj imao civilno stanovništvo grada Viteza, te je mišljenja da se zaključak Pretresnog vijeća u vezi s brojem civilnih žrtava u napadu 16. aprila 1993. ne može koristiti kao osnova za utvrđivanje prirode tog napada.

Nadalje, nijedan razumni presuditelj o činjenicama ne bi, na osnovu dokaza izvedenih na suđenju, došao do zaključka da je žalilac bio svjestan rizika da će tokom napada biti počinjeni zločini. *A fortiori*, dokazi izvedeni na suđenju ne ispunjavaju van razumne sumnje standard koji je Žalbeno vijeće postavilo u ovoj Presudi.

U vezi s eksplozijom kamiona-bombe 18. aprila 1993. Žalbeno vijeće prihvaća zaključak Pretresnog vijeća da je eksplozija kamiona bombe predstavljala teroristički čin i zločin protiv čovječnosti. Međutim, Pretresno vijeće nije navelo nijedan dokaz za to da je žalilac naredio upotrebu kamiona-bombe.

Žalbeno vijeće je pažljivo razmotrilo dokaze izvedene na suđenju i dodatne dokaze, te opozitne dokaze, koji su relevantni za ovaj argument, uvjerivši se van razumne sumnje da je detonacija bila prouzrokovana eksplozivom. Ovaj dio zaključka Pretresnog vijeća ostaje na snazi. Žalbeno vijeće

smatra da ni dokazi izneseni na suđenju ni dodatni dokazi nisu dovoljni da ga uvjere van razumne sumnje da se upotrijebljeni eksploziv nije mogao nabaviti bez odobrenja žalioca.

U vezi s napadom na Stari Vitez 18. jula 1993. Žalbena vijeće smatra da žalilac nije pokazao da nijedan razuman presuditelj o činjenicama ne bi mogao izvesti zaključak koji je izvelo Pretresno vijeće da je žalilac naredio napad na Stari Vitez 18. jula 1993. Međutim, napad od 18. jula 1993. ne može se kategorički okarakterizirati kao kažnjiva djela, budući da je u to vrijeme u Starom Vitezu bila značajna prisutnost pripadnika ABiH.

Na osnovu dokaza iznesenih na suđenju i dodatnih dokaza, Žalbena vijeće se nije van razumne sumnje uvjerilo ni u to da je napad od 18. jula 1993. prouzrokovao veliki broj žrtava među muslimanskim civilima zbog upotrebe bombi "beba" ni da je bio usmjeren na muslimansko civilno stanovništvo ili na imovinu civila u Starom Vitezu.

Žalbena vijeće zaključuje da dokazima iznesenim na suđenju i dodatnim dokazima nije dokazano van razumne sumnje da je žalilac naredio svjestan da će bombe "bebe" vrlo vjerovatno biti korištene prilikom napada na muslimanskog civilno stanovništvo i njegovu imovinu. Zaključak da je žalilac naredio ovaj napad kao zločin protiv čovječnosti stoga se poništava.

U vezi sa zločinima počinjenim u aprilu i septembru 1993. u Donjoj Večeriskoj, Gaćicama i Grbavici Pretresno vijeće je zaključilo da su napadnuta sela mogla biti od vojnog interesa, čime bi se opravdavalo to što su postala meta napada, te da je Pretresno vijeće takođe zaključilo da je žalilac kriv za zločine, uključujući uništavanje, pljačkanje i prisilno premještanje civila zbog toga što je naredio napade za koje je "razumno mogao predvidjeti da će samo dovesti do zločina". Žalbena vijeće je sada na to pitanje primijenilo ispravan standard, te konstatuje da dokazi koji su izneseni na suđenju ne dokazuju van razumne sumnje da je žalilac naredio napade na navedena sela svjestan da će prilikom napada na ta sela vrlo vjerovatno biti počinjeni zločini.

Sve osuđujuće presude žaliocu po članu 7(1) Statuta za zločine počinjene u navedena tri sela poništavaju.

b) Odgovornost žalioca po članu 7(3) Statuta

Preostalo je pitanje treba li žalilac snositi ikakvu odgovornost po članu 7(3) Statuta u vezi s navedenim napadima.

U vezi s napadom od 16. aprila 1993. i eksplozijom kamiona-bombe od 18. aprila 1993., Žalbena vijeće smatra da u Prvostepenoj presudi nema nalaza i dokaza koji pokazuju da je žalilac znao ili je imao razloga da zna prije napada da se jedinice HVO-a pod njegovim zapovjedništvom spremaju počinuti zločine. Stoga, iz navedena dva događaja ne proizlazi pitanje sprečavanja zločina.

Kada je riječ o napadu na Stari Vitez 18. jula 1993., nema nalaza i dokaza koji pokazuju da je on znao ili je imao razloga da unaprijed zna da će se bombe "bebe" upotrebljavati u tom napadu. Pitanje sprečavanje upotrebe tih bombi protiv civilnih ciljeva stoga se ne pojavljuje.

Žalbena vijeće stoga zaključuje da se, na osnovi nalaza sa suđenja i dokaza prihvaćenih u žalbenom postupku, pitanje propusta sprečavanja u smislu člana 7 (3) Statuta ne postavlja se u odnosu na ovaj dio predmeta.

Žalilac dalje tvrdi da dodatni dokazi pokazuju da pripadnici jedinice "Vitezovi" nisu bili pod njegovim zapovjedništvom i da su često djelovali po neposrednim zapovijedima Kordića i Ministarstva obrane u Mostaru.

U vezi s pitanjem da li je žalilac imao efektivnu kontrolu nad "Vitezovima", na osnovu dokaza iznesenih na suđenju i dodatnih dokaza koji su mu predočeni, Žalbena vijeće se uvjerilo van razumne sumnje da je žalilac imao *de jure* zapovjedništvo nad tom jedinicom. Ako je prijavljivanje kažnjivih radnji nadležnim organima, makar samo u ograničenoj mjeri, dokaz stvarne mogućnosti da se njihovi

počinioci kazne u okolnostima konkretnog predmeta, žalilac je u ovom predmetu imao ograničenu mogućnost. Stoga je njegova komandna odgovornost sporna u ovom predmetu.

Pretno vijeće nije navelo potrebnu činjeničnu osnovu za zaključak da žalilac nije kaznio, među ostalima, "Vitezove" za zločine koje su počinili u gradu. Ovakav nedostatak analize relevantnih dokaza o ključnom elementu krivične odgovornosti sam po sebi opravdava poništenje osuđujućih presuda žalioocu po članu 7(3).

Međutim, Pretresno vijeće nije dalo nikakvu ocjenu dokaza koje je žalilac na suđenju iznio o tome da je pokrenuo istragu o eksploziji kamiona-bombe 18. aprila 1993. i da je pretpostavljenima prijavio napad "Vitezova" na Stari Vitez 18. jula 1993. Kada je riječ o prvom od dva navedena incidenta, nijedan razuman presuditelj o činjenicama ne bi mogao izvesti zaključak do kojeg je došlo Pretresno vijeće da je žalilac propustio kazniti počinioce tog krivičnog djela.

U vezi s izvještajem o napadu 18. jula 1993., na osnovu dokaza izvedenih na suđenju i dodatnih dokaza Žalbeno vijeće se nije uvjerilo van razumne sumnje da su "Vitezovi" počinili krivično djelo upotrebom bomba "bebi". Bez znanja žaliooca o tome da su njegovi podčinjeni u tom napadu koristili bombe "bebe", ne postavlja se pitanje njegove odgovornosti nadređenog.

U vezi s napadom od 16. aprila 1993., nijedan razuman presuditelj o činjenicama ne bi mogao, u odsustvu odgovarajuće činjenične osnove, izvesti zaključak do kojeg je došlo Pretresno vijeće da žaliooca treba smatrati odgovornim po članu 7(3) Statuta za to što nije kaznio počinioce zločina izvršenih tokom napada.

7. Navodi o greškama u vezi s odgovornošću optuženog za zločine u općini Busovača

Pretresno vijeće je zaključilo da je žalilac odgovoran za napade na sela Lončari i Očehnići u aprilu 1993. Pretresno vijeće je takođe zaključilo da je izdajući naredjenja Vojnoj policiji u aprilu 1993. žalilac namjerno preuzeo rizik uzrokovanja veoma teških zločina.

Žalilac je ustvrdio da nije izdao nikakva naredjenja za napad na Lončare i Očehniće i da mu je Pretresno vijeće pogrešno pripisalo odgovornost za zločine koje su počinili pripadnici Vojne policije, uključujući "Džokere".

Razmotrivši gorenavedene zaključke Pretresnog vijeća, Žalbeno vijeće smatra da je Pretresno vijeće izvelo zaključak u skladu s članom 7(1) Statuta. Žalbeno vijeće će primijeniti ispravan pravni standard kako bi utvrdilo da li je žalilac odgovoran po članu 7(1) Statuta za zločine u Lončarima i Očehničima.

S obzirom na odsustvo neposrednih dokaza o tome da je žalilac naredio napade na Lončare i Očehniće u aprilu 1993., Žalbeno vijeće zaključuje da nijedan razuman presuditelj o činjenicama ne bi mogao zaključiti van razumne sumnje da je žalilac naredio te napade. Žalbeno vijeće primjećuje da dodatni dokazi prihvaćeni u žalbenom postupku samo potkrepljuju ovaj zaključak. Zbog toga, nije potrebno ispitivati da li je žalilac bio svjestan toga da će vrlo vjerovatno biti počinjeni zločini.

U svjetlu argumenata strana o ovom pitanju, te kako bi se ono razjasnilo, Žalbeno vijeće takođe smatra da je potrebno raspraviti očigledan zaključak Pretresnog vijeća da je žalilac bio odgovoran za izvršavanje - ne naređivanje - napada na Busovaču u januaru 1993. Žalbeno vijeće smatra da Pretresno vijeće nije raspravljalo o dokazima u vezi s odgovornošću žaliooca za zločine počinjene u Busovači u januaru 1993. niti ih je ocjenjivalo. Zbog toga, Žalbeno vijeće smatra da nije donesen nikakav zaključak po članu 7(1) Statuta u vezi s napadima na Busovaču u januaru 1993.

U vezi s komandnom odgovornošću žaliooca za zločine počinjene u Busovači, Žalbeno vijeće smatra da Pretresno vijeće nije ispitalo i u dovoljnoj mjeri razmotrilo predložene dokaze, a koji se odnose na pravne uvjete člana 7(3) Statuta. Zbog toga, Žalbeno vijeće zaključuje da nikakav zaključak nije izveden po članu 7(3) Statuta u vezi sa zločinima počinjenim u Lončarima i Očehničima u aprilu 1993., te odbija da dalje razmatra to pitanje.

U vezi s točkom 14 optužnice, koja se odnosi na uništavanje imovine vjerskih i obrazovnih ustanova, žalilac je ustvrdio da je prvostepena presuda neprecizna i da ne navodi dokaze o takvom uništavanju u Busovači. U dispozitivu, Pretresno vijeće je zaključilo da je žalilac kriv po točki 14 na osnovu člana 7(1) i 7(3), ali u dijelu prvostepene presude koji se odnosi na Busovaču nema rasprave ili analize u vezi s optužbama iz točke 14, a ni konkretnog zaključka. U svjetlu gorenavedenog, Žalbeno vijeće smatra da se osuđujuća presuda po točki 14 optužnice u vezi s Busovačom mora poništiti.

8. Navodi o greškama u vezi s odgovornošću optuženog za zločine u općini Kiseljak

Žalbeno vijeće smatra da Pretresno vijeće nije zaključilo da je žalilac naredio počinjenje zločine u Kiseljaku u aprilu 1993. Umjesto toga, Pretresno vijeće je zaključilo da je žalilac "namjerno preuzeo rizik" da Muslimani i njihova imovina budu meta takvog ofenzivnog djelovanja, i zaključilo da je "on morao znati" da će naređenja da se poduzmu takvi napadi dovesti do veoma teških zločina. Žalbeno vijeće će primijeniti ispravan pravni standard kako bi utvrdilo da li je žalilac po članu 7(1) Statuta odgovoran za zločine koji su u aprilu 1993. počinjeni u Kiseljaku.

Žalbeno vijeće primjećuje da je Pretresno vijeće zaključilo kako je, ofenzivnim djelovanjima i korištenjem vojnih resursa, žalilac namjeravao da natjera u bijeg to stanovništvo. Po mišljenju Žalbenog vijeća, Pretresno vijeće je izgleda zaključilo da je namjera žalioca bila da ofenzivnim djelovanjima dovede do prisilnog premještanja stanovništva.

U prilog svojoj tvrdnji da je žalilac namjerno preuzeo rizik da muslimanski civili i njihova imovina postanu glavne mete ofenzivnih djelovanja 18. aprila 1993., Pretresno veće je zaključilo da su pripremna borbena zapovijed i zapovijed za borbeno djelovanje bile kategoričke i da su poticale na mržnju, da je žalilac u tim zapovijedima upotrijebio formulacije koje nisu striktno vojničke i koje su izazivale emotivne konotacije kojima su se poticali mržnja i osveta prema muslimanskom stanovništvu. Pretresno vijeće je dalje zaključilo da je žalilac koristio radikalne termine koji su ukazivali na iskorjenjivanje, navodeći kao primjer pojam "čišćenje" sadržan u D300.

Žalbeno vijeće smatra da dokazi izvedeni na suđenju ilustriraju činjenicu da se žalilac pri izdavanju zapovjedi rukovodio vojnim motivima. Žalbeno vijeće zaključuje da, na osnovu dokaza na koje se oslonilo Pretresno vijeće, nijedan razuman presuditelj o činjenicama ne bi mogao zaključiti van razumne sumnje da je namjera žalioca bila da dovede do prisilnog premještanja civila. Žalbeno vijeće dalje zaključuje da ovi dokazi ne dokazuju van razumne sumnje da je žalilac bio svjestan toga da će prilikom provedbe njegovih zapovjedi vrlo vjerovatno biti počinjeni zločini. Iz gorenavedenih razloga, Žalbeno vijeće konstatira da nijedan razuman presuditelj o činjenicama nije mogao zaključiti da je žalilac po članu 7 (1) Statuta odgovoran za zločine koji su u aprilu 1993. počinjeni u Kiseljaku.

Dodatni dokazi izvedeni u žalbenom postupku potvrđuju da formulacije sadržane u D300 nužno ne upućuju na iskorjenjivanje ili prisilno premještanje.

U vezi s napadima u junu 1993. u Kiseljaku, Žalbeno vijeće primjećuje da Pretresno vijeće, zaključivši da je žalilac naložio te napade, nije navelo nijedan dokaz koji bi pokazivao da je on to učinio. Štoviše, u spisu nema dokaza koji pokazuju da je žalilac naredio te napade. Žalbeno vijeće zaključuje da nijedan razuman presuditelj o činjenicama ne bi mogao zaključiti van razumne sumnje da je žalilac naredio napade na Kiseljak u junu 1993. Zbog toga, nije potrebno ispitivati da li je žalilac bio svjestan toga da će biti vrlo vjerovatno počinjeni zločini. Stoga, Žalbeno vijeće zaključuje da nijedan razuman presuditelj o činjenicama ne bi mogao zaključiti da je žalilac po članu 7(1) Statuta odgovoran za zločine počinjene u Kiseljaku u junu 1993.

Žalbeno vijeće dalje primjećuje da se u prvostepenoj presudi ne razmatra odgovornost žalioca po članu 7(3) za zločine počinjene u aprilu 1993. i junu 1993. Zbog toga, Žalbeno vijeće zaključuje da nije izveden nikakav zaključak po članu 7(3) u vezi s napadima u Kiseljaku u junu 1993. i odbija dalje razmatrati ovo pitanje.

9. Navodi o greškama u vezi s odgovornošću optuženog za zločine u vezi sa zatočavanjem

Pretno vijeće se u svojoj presudi pozabavilo točkama od 15 do 20 Druge izmijenjene optužnice u dijelu naslovljenom "zločini u vezi sa zatočavanjem", budući da svi oni podrazumijevaju lišavanje slobode.

a) Točke 15 i 16: Nehumano i okrutno postupanje

Pretno vijeće je zaključilo da je žalilac kriv po članu 7(3) Statuta za zločine počinjene u više zatočeničkih objekata, te po članu 7(1) Statuta za zločine vezane za kopanje rovova.

Žalbeno vijeće smatra da je tekst Prvostepene presude nedovoljno jasan u pogledu toga kako je Pretno vijeće obrazložilo svoj zaključak da je žalilac naredio zatočavanje, te da je taj zaključak izveden ekstrapolacijom. Zbog toga, Žalbeno vijeće zaključuje da nijedan razuman presuditelj o činjenicama ne bi mogao zaključiti da je žalilac naredio zatočavanje, pa se zaključak Pretrnog vijeća poništava.

Pretno vijeće je takođe zaključilo da je žalilac kriv po članu 7(1) Statuta zato što je naredio zatočenicima da kopaju rovove, te za postupanje kojem su zato bili podvrgnuti. Žalbeno vijeće zaključuje da korištenje osoba koje aktivno ne učestvuju u neprijateljstvima u svrhu pripreme vojnih fortifikacija radi borbenih operacija i suprotstavljanja snagama s kojima se te osobe identificiraju ili ih podržavaju jest težak nasrtaj na ljudsko dostojanstvo i dovodi do teških duševnih (i, zavisno od okolnosti, tjelesnih) patnji ili povreda, te da svaka zapovijed kojom se osobe koje aktivno ne učestvuju u neprijateljstvima prisiljavaju na kopanje rovova ili pripremanje drugih vidova vojnih položaja u takvim okolnostima predstavlja okrutno postupanje.

Žalbeno vijeće stoga smatra da bi svaki razuman presuditelj o činjenicama mogao zaključiti da je žalilac prekršio zakone i običaje ratovanja iz člana 3 Statuta i da je kriv po točki 16 zato što je naredio da se zatočenički koriste za kopanje rovova.

Pretno vijeće je dalje zaključilo da je žalilac, naredivši prisilni rad, svjesno preuzeo rizik da njegovi vojnici mogu počinuti akte nasilja nad ranjivim zatočenicima. Žalbeno vijeće zaključuje da nema dovoljno dokaza na osnovu kojih bi se moglo zaključiti van razumne sumnje da je žalilac naredio da se zatočenički koriste za kopanje rovova svjestan da će prilikom izvršenja tih zapovijedi vrlo vjerojatno biti počinjeni zločini. Naprotiv, premda postoje dokazi da je žalilac u određenim prilikama naređivao da zatočenički kopaju rovove, oni ne dokazuju van razumne sumnje da je žalilac naredio kopanje rovova svjestan da će vrlo vjerojatno biti počinjeni zločini. Žalilac stoga nije kriv po točkama 15 i 16 na osnovu člana 7(1) Statuta za zločine vezane za kopanje rovova.

Žalbeno vijeće je zaključilo da je Pretno vijeće utvrdilo da je žalilac znao za okolnosti i uvjete u objektima u kojima su bili zatočeni Muslimani i da, u svakom slučaju, nije s dužnom pažnjom vršio svoju dužnost.

Razmotreni dokazi sa suđenja pokazuju da je optuženi ponekad znao za zlostavljanja bosanskih Muslimana neboraca u zatočeničkim objektima. Pored toga, Žalbeno vijeće je razmotrilo dokaze iz sudskog spisa koji ilustriraju činjenicu da su zatočenički držani na lokacijama koje se nalaze veoma blizu žaliočevog stožera u Vitezu, odnosno: u Domu kulture u Vitezu (u sklopu kojeg je kino-dvorana) i u veterinarskoj stanici u Vitezu.

Žalbeno vijeće zaključuje da bi razuman presuditelj o činjenicama mogao zaključiti van razumne sumnje da je žalilac znao da su zatočenički bili protupravno zatvoreni na dvije lokacije u Domu kulture u Vitezu (u sklopu kojeg je kino-dvorana) i u veterinarskoj stanici u Vitezu, te da je bio svjestan protupravnih uvjeta u kojima su bili zatočeni. Dokazi koji su prihvaćeni u žalbenom postupku nisu u suprotnosti s ovakvim zaključkom.

Žalbeno vijeće je uvjeren van razumne sumnje da žalilac, usprkos saznanjima o zločinima u vezi sa zatočavanjem počinjenim u Domu kulture u Vitezu i u veterinarskoj stanici u Vitezu, nije kaznio one podčinjene koji su za to bili odgovorni, i nad kojima je mogao ostvarivati efektivnu kontrolu, i nije prijavio nadležnim organima prestupe za koje je znao. Žalilac je, stoga, kriv po točki 15 za teške povrede Ženevskih konvencija (nečovječno postupanje) na osnovu članova 2(b) i 7 (3) Statuta.

(b) Točke 17 i 18: Uzimanje talaca

Pretno vijeće je osudilo žalioca zbog uzimanja talaca, prvo da bi ih koristio u razmjenama zatvorenika i drugo da bi ABiH-a odvratio od poduzimanja vojnih operacija protiv HVO-a.

Pretno vijeće je ustanovilo da žalilac nije naredio da se taoci uzimaju ili koriste, ali je izvjesnim zatočenicima "priječeno smrću" kako bi se spriječilo napredovanje ABiH-a prema Vitezu i da je žalilac bio odgovoran samim tim što je naredio obranu Viteza.

Žalbeno vijeće smatra da ne proizlazi da žalilac snosi krivičnu odgovornost za protupravni izbor koji je netko drugi napravio u načinu kako da provede njegovu legitimnu zapovijed. Ne postoji neophodni uzročni neksus između zapovijedi da se obrani položaj i uzimanja talaca i da je Pretno vijeće pogriješilo u izvođenju takvog zaključka.

Nalazi Pretnog vijeća nisu potkrijepljeni dokazima i nijedan razumni prosuditelj činjenica ne bi mogao doći do takvog zaključka. Zaključci Pretnog vijeća u odnosu na uzimanje talaca se preinačuju.

c) Točke 19 i 20: Živi štitovi

Pretno vijeće je konstatalo da je žalilac naredio korištenje zatočenika kao živih štitova da bi se zaštitio svoj stožer u hotelu "Vitez" 20. aprila 1993., čime je navedenim osobama nanijeta velika duševna patnja.

Korištenje ratnih zarobljenika ili civilnih zatočenika kao živih štitova zabranjeno je odredbama Ženevskih konvencija i može predstavljati nečovječno i okrutno postupanje na osnovu članova 2 i 3 Statuta kad se ispune ostali elementi ovih zločina. Korištenje zaštićenih zatočenika kao živih štitova predstavlja kršenje odredaba Ženevskih konvencija bez obzira na to da li su oni bili stvarno napadnuti ili ozlijeđeni. I zaista, osmišljena je zabrana da bi se zatočnici zaštitili od izlaganja riziku ozljeđivanja, a ne od samo ozljeđivanja. U mjeri u kojoj je Pretno vijeće razmatralo intenzitet granatiranja Viteza 20. aprila 1993., ta razmatranja bila su nepotrebna za analizu kršenja odredbi Ženevskih konvencija, ali mogu biti relevantna u odnosu na to da li korištenje zaštićenih zatočenika kao živih štitova predstavlja nečovječno postupanje u svrhu člana 2 Statuta.

Pretno vijeće nije imalo nikakve dokaze koji bi dozvolili zaključak da je žalilac zaista naredio korištenje zatočenika kao živih štitova. Žalbeno vijeće smatra da je obrazloženje Pretnog vijeća u pogledu zaključka da je žalilac odgovoran za izdavanje zapovijedi za korištenje civilnih zatočenika kao živih štitova pogrešno. Činjenični zaključak da su zatočnici u stvari korišteni kao živi štitovi u određenoj prilici ne vodi zaključku da je žalilac naredio da se to učini.

Osudjuća presuda na osnovu člana 7(1), međutim, ne ograničava se samo na čin izdavanja zapovijedi. Žalbeno vijeće prima k znanju da je žalilac optužen u Drugoj izmijenjenoj optužnici da je – svojim djelima i propustima - planirao, poticao, naređivao ili na drugi način pomagao i podržavao planiranje, pripremu ili izvršenje protupravnog i nečovječnog postupanja prema bosanskim Muslimanima. Prema tome, Druga izmijenjena optužnica tereti žalioca i drugim oblicima sudjelovanja na osnovu člana 7(1) Statuta pored samog čina izdavanja zapovijedi. Posebno je krivična odgovornost za propust na osnovu članu 7(1) Statuta izričito predviđena Drugom izmijenjenom optužnicom.

Žalbeno vijeće smatra da je korištenje zatočenika kao živih štitova njima nanijelo ozbiljnu duševnu patnju i predstavljalo težak nasrtaj na ljudsko dostojanstvo te zaključuje da je osudjuća presuda izrečena žaliocu za korištenje živih štitova po točki 19 u suštini ispravna. Međutim, u odsustvu dokaza da je on izdao zapovijed za korištenje živih štitova, žaliočeva krivična odgovornost ispravno je izražena u obliku propusta po članu 7(1), kao što se i tereti u Drugoj izmijenjenoj optužnici. U skladu s tim, Žalbeno vijeće konstatira da su ispunjeni elementi koji čine krivično djelo nečovječnog postupanja: i da je žalilac prema tome kriv po članu 7(1) za nečovječno postupanje prema zatočenicima do kojeg je došlo njihovim korištenjem kao živih štitova, na osnovu člana 2(b) Statuta.

10. Žalba na presudu o kazni

Pretno vijeće je žalioću izreklo kaznu od četrdeset pet godina zatvora i žalilac je uložio žalbu na presudu na kaznu. Žalilac tvrdi da kazna koja mu je izrečena treba da bude ukinuta.

Žalbeno vijeće je u prethodnim presudama naglasilo da je odmjeravanje kazne diskreciono pravo i da je neprimjerno odrediti definitivnu listu smjernica za odmjeravanje kazne. O kazni se odluka mora uvijek donijeti u skladu s činjenicama u svakom konkretnom predmetu i individualnom krivicom počinioca.

U ovom predmetu, Žalbeno vijeće je čulo nekoliko argumenata žalioća protiv presude o kazni koju je izreklo Pretno vijeće. Ovi argumenti razmotreni su u Presudi Žalbenog vijeća i uglavnom neće biti razmatrani na ovoj sjednici u interesu kratkoće.

Međutim, Žalbeno vijeće smatra da je bilo pogrešno mišljenje Pretnog vijeća da "nije moguće odrediti na koje radnje bi se odnosile pojedine točke optužnice, osim onih koje podržavaju krivično gonjenje i osuđujuću presudu shodno točki 1 (progon)." Tamo gdje je nemoguće identificirati koja djela bi se odnosila na razne točke optužnice, isto je tako nemoguće doći do zasebnih osuda. Ili je optuženi kriv za različite zločine koji se sastoje iz različitih elemenata koji se ponekad mogu preklapati (ali nikad u cijelosti) ili je optuženi osuđen za zločin s izrazito konkretnim elementima a ostale točke optužnice u kojima se ovi elementi dupliraju odbacuju se kao nedopustivo kumulativne. Žalbeno vijeće konstatira da rezoniranje Pretnog vijeća predstavlja pogrešnu primjenu prava. Pretno vijeće je takođe pogriješilo u tome što nije uzelo u obzir žalioćevo stvarno i iskreno kajanje kao olakšavajući faktor i što nije uzelo u obzir njegovu diskriminatornu namjeru kao otežavajući faktor na suđenju prilikom donošenja osuđujuće presude za progone.

Žalbeno vijeće je prihvatilo dio žalioćeve žalbe na presudu o kazni. U ovom slučaju, međutim, primjena utvrđenog testa za revidiranje kazne bila bi neprimjerena. Žalbeno vijeće je u ovom žalbenom postupku pozvano ne samo da potvrdi ili preinači presudu o kazni koju je izreklo Pretno vijeće već prije da izrekne kaznu *de novo*. Umjesto da preinači presudu o kazni koju je izreklo Pretno vijeće, Žalbeno vijeće će je zamijeniti vlastitom obrazloženom kaznom na osnovu svojih vlastitih nalaza, a to je funkcija koju Žalbeno vijeće smatra da može obaviti u ovom slučaju bez vraćanja predmeta na razmatranje Pretnom vijeću.

Žalbeno vijeće prima k znanju da nije prezentiran nijedan dokaz koji bi sugerirao da žalilac ima loš karakter već da se više svjedoka potrudilo da ukaže na dobar karakter žalioća, njegovo pravedno postupanje prema bosanskim Muslimanima i prije i tokom rata i odsustvo bilo kakvih predrasuda u odnosu na bosanske Muslimane te na njegov profesionalizam vojnika. Bilo je dokaza i o tome kako su ga poštovali njegovi protivnici iz ABiH, a nekoliko svjedoka je potvrdilo činjenicu da je on čovjek koji obavlja svoju dužnost. Nadalje, žalilac je otac male djece.

U raspravi o faktorima koji su relevantni za gorespomenuto odmjeravanje kazne, Žalbeno vijeće je slijedeće faktore identificiralo kao otežavajuće okolnosti dokazane van razumne sumnje: (i) položaj optuženog na funkciji pukovnika u HVO-u i njegov položaj zapovjednika regionalnih snaga OZSB; i (ii) činjenicu da su mnoge žrtve zločina za koje je žalilac proglašen krivim bili civili.

Kao olakšavajuće okolnosti dokazane nakon ocjene uvjerljivosti dokaza: (i) žalioćeva dobrovoljna predaja Međunarodnom sudu; (ii) njegovo stvarno i iskreno kajanje; (iii) njegov dobar karakter bez prethodnih krivičnih osuda; (iv) njegovo dobro vladanje na suđenju i u pritvoru; (v) njegove osobne i porodične okolnosti, uključujući i slabo zdravlje; (vi) to što je u pritvoru više od 8 godina čekajući pravomoćni ishod u njegovom predmetu; i (vii) posebne okolnosti u kojima se nalazio prilikom izbijanja i za vrijeme rata.

Pravilo 87(C) kaže da Vijeće može odlučiti da primijeni svoju ovlast da izrekne jedinstvenu kaznu koja odražava ukupno kažnjivo ponašanje optuženog i Žalbeno vijeće odlučuje da izrekne jedinstvenu kaznu u ovom predmetu, pošto krivično ponašanje za koje je osuđen čini dio sličnog ukupnog ponašanja do kojeg je došlo u ograničenom vremenskom kontekstu.

Sada ću pročitati operativne pragrafe Presude Žalbenog vijeća, odnosno dispozitiv, u cjelini.

Gospodine Blaškiću, molim Vas ustanite.

DISPOZITIV

Iz gorenavedenih razloga, **ŽALBENO VIJEĆE**

NA OSNOVU člana 25 Statuta i pravila 117 i 118 Pravilnika;

PRIMIVŠI K ZNANJU odgovarajuće pismene podneske strana i argumente iznesene na raspravi 16. i 17. decembra 2003.;

ZASJEDAJUĆI na otvorenoj sjednici;

ODBIJA žaliočevu osnovu za žalbu koja se odnosi na uskraćivanje redovnog zakonskog postupka;

USVAJA većinom, uz izdvojeno mišljenje sutkinje Weinberg de Roca, žaliočevu osnovu za žalbu koja se odnosi na njegovu odgovornost za krivična djela počinjena u Ahmićima, Šantićima, Pirićima i Nadiocima 16. aprila 1993.; **PREINAČUJE** osuđujuću presudu izrečenu žalioču na osnovu člana 7(1) Statuta po točkama 1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13 i 14 za te zločine, i **PREINAČUJE** osuđujuću presudu izrečenu žalioču na osnovu člana 7(3) Statuta po točkama 1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13 i 14 za ta krivična djela;

USVAJA jednoglasno žaliočevu osnovu za žalbu koja se odnosi na njegovu odgovornost za krivična djela počinjena u dijelovima općine Vitez, osim Ahmića, Šantića, Pirića i Nadioka u aprilu, julu i septembru 1993.; **PREINAČUJE** njegovu osuđujuću presudu na osnovu člana 7(1) Statuta po točkama 1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13 i 14 za ta krivična djela i **PREINAČUJE** njegovu osuđujuću presudu na osnovu člana 7(3) Statuta po točkama 1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13 i 14 za ta krivična djela;

USVAJA jednoglasno žaliočevu osnovu za žalbu koja se odnosi na njegovu odgovornost za krivična djela počinjena u Lončarima i Očehnićima u općini Busovača u aprilu 1993.; **PREINAČUJE** njegovu osuđujuću presudu na osnovu člana 7(1) Statuta po točkama 1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13 i 14 za ta krivična djela i **KONSTATIRA** da Pretresno vijeće nije došlo ni do kakvih zaključaka na osnovu člana 7(1) Statuta u vezi s napadima na Busovaču u januaru 1993. te da Pretresno vijeće nije došlo ni do kakvih nalaza na osnovu člana 7(3) Statuta u vezi sa krivičnim djelima počinjenim u Lončarima i Očehnićima u aprilu 1993.;

USVAJA jednoglasno žaliočevu osnovu za žalbu koja se odnosi na njegovu odgovornost za krivična djela počinjena u aprilu 1993. u Kiseljaku; **PREINAČUJE** njegovu osuđujuću presudu na osnovu člana 7(1) Statuta po točkama 1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13 i 14 za ta krivična djela i **KONSTATIRA** da Pretresno vijeće nije došlo ni do kakvih zaključaka na osnovu člana 7(3) Statuta u odnosu na ta krivična djela;

USVAJA jednoglasno žaliočevu osnovu za žalbu koja se odnosi na njegovu odgovornost za krivična djela u vezi sa zatočavanjem, u mjeri u kojoj se usvaja njegova žalba na osuđujuće presude po točkama 17, 18 i 20 na osnovu člana 7(1) Statuta, i **PREINAČUJE** njegovu osuđujuću presudu po tim točkama;

POTVRĐUJE jednoglasno osuđujuću presudu izrečenu žalioču: 1) po točki 15 na osnovu člana 7(3) Statuta za krivična djela počinjena u vezi sa zatočavanjem u relevantnim zatočeničkim objektima, 2) po točki 16 na osnovu člana 7(1) Statuta za izdavanje zapovijedi da se zaštićena lica koriste za izgradnju vojnih objekata i 3) po točki 19 na osnovu člana 7(1) Statuta za nečovječno postupanje prema zatočenicima do kojeg je došlo kada su korišteni kao živi štitovi i **KONSTATIRA** da Pretresno vijeće nije došlo ni do kakvih nalaza na osnovu člana 7(3) Statuta po točkama 15 i 16 u vezi s korištenjem zaštićenih lica za izgradnju obrambenih vojnih objekata, po točkama 17 ili 18 u vezi s uzimanjem talaca, ili po točkama 19 i 20 za nečovječno postupanje sa zatočenicima do kojeg je došlo prilikom njihovog korištenja kao živih štitova;

ODBIJA žalbu žalioca u odnosu na osuđujuće presude u svakom drugom pogledu;

USVAJA jednoglasno, u jednom dijelu žaliočevu osnovu za žalbu u odnosu na presudu o kazni, i **IZRIČE** većinom, uz izdvojeno mišljenje sutkinje Weinberg de Roca, novu kaznu;

IZRIČE KAZNU ZATVORA žaliocu u trajanju od 9 godina koja počinje teći od danas, s tim da mu se na osnovu pravila 101(C) Pravilnika uračuna period koji je žalilac već proveo u pritvoru, odnosno od 1. aprila 1996. do danas;

NALAŽE, u skladu s pravilom 103(C) i pravilom 107 Pravilnika da žalilac ostane u pritvoru Međunarodnog suda sve dok se ne privede kraju organiziranje njegovog transfera u državu u kojoj će izdržavati kaznu.

Ovu Presudu potpisali su suci Mumba, Güney, Schomburg, Weinberg de Roca i ja 29. jula 2004. u Haagu, u Nizozemskoj.

Sudac Schomburg prilaže izdvojeno mišljenje ograničeno na presudu o kazni.
Sutkinja Weinberg de Roca dodaje djelomično izdvojeno mišljenje.

Gospođo tajnice, molim Vas da stranama dostavite kopije Presude.

Sjednica Žalbenog vijeća je završena.
